

Kotoutumisen edistämisen yhdyspinnat

Selvitys hyvinvointialueiden ja kuntien valmistelun tilanteesta ja resursseista sekä yhteistyökäytännöistä vuoden 2023 alkupuoliskolla

Materiaalin sisältö

1. Johdanto, [diat 1-3](#)
2. Valmistelun tilanne ja resurssit – kuntakyselyn tuloksia
 - Poimintoja keskeisistä tuloksista, [diat 4-9](#)
 - Kunnan resurssit kotoutumisen edistämässä, [diat 10-16](#)
 - Roolit ja vastuut kotoutumisen edistämässä, [diat 17-26](#)
 - Tietoa kyselyyn vastanneista, [diat 27-29](#)
3. Hyviä yhteistyökäytänteitä kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyössä, [diat 30-37](#)
4. Selvityksen toteutus ja lisätiedot, [diat 38-39](#)

Johdanto

- Kotoutumisen edistäminen on poikkihallinnollista toimintaa. Kotoutumista edistetään kaikilla palvelusektoreilla, muun muassa työllisyyspalveluissa, koulutuksessa, sosiaali- ja terveystyöpalveluissa, matalan kynnyksen sivistyspalveluissa sekä muussa osallistavassa toiminnassa esimerkiksi asuinalueilla.
- Toimivien yhdyspintojen* avulla varmistetaan kotoutujan palvelujen saanti niin, että hallinnonrajat eivät hidasta tai vaikeuta kotoutumisen edistymistä.
- Vuoden 2023 alkupuolella kotoutumislakia muutettiin kahdella eri lakimuutoksella. Nämä vaikuttavat kotoutumisen edistämisen kokonaisuuteen ja mm. hyvinvointialueen uuteen rooliin kotoutumisen edistämässä.
- Tässä selvityksessä tarkastellaan valmistelun tilannetta ja resursseja sekä hyvinvointialueiden ja kuntien välisiä yhteistyökäytänteitä kotoutumisen edistämässä keväällä 2023.

*Yhdyspinnat voidaan määritellä *kahden tai useamman organisaation toiminnallisiksi rajoiksi ja yhteistyön paikoiksi*. Kotoutumisen edistämässä yhdyspintoja on mm. työvoimaviranomaisten, kuntien, hyvinvointialueiden, Kelan ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä.

Valmistelun tilanne ja resurssit

Kuntakyselyn tuloksia

Poimintoja kyselyn keskeisistä tuloksista

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Tietoa kyselystä ja sen kohderyhmästä

- Kotoutumisen kuntakyselyssä kartoitettiin valmistelutilannetta vuoden 2023 alussa hyvinvointialueiden ja kuntien yhdyspinnoilla kotoutumisen edistämisen osalta
- Lisäksi kartoitettiin hyviä yhteistyökäytänteitä kotoutumisen edistämiseen liittyen
- Kysely lähetettiin kaikkiin Manner-Suomen kuntiin, kotoutumisesta vastaaville henkilöille. Vastauksia saatiin 172, vastausaika oli 20.12.2022-13.1.2023
 - 157 eri kuntaa, vastauksia 19 hyvinvointialueen kunnista
 - Kyselyyn saatiin vastauksia kaikista kuntakokoluokista

Poimintoja keskeisistä tuloksista 1/3

- **Suurin osa (3/4) kunnan kotoutumisen edistämisen resursseista sijoittuu kuntaorganisaatiossa kyselyn mukaan elinvoiman (36 %), hallinnon (24 %) tai sivistyksen (15 %) toimialoille**
- Noin puolet vastaajista (49%) arvioi kotoutumisen edistämisen asiakasmääräksi vuodessa 10-100 henkilöä
- **Näkemykset kotoutumisen edistämisen resurssien riittävydestä kunnissa vaihtelevat runsaasti**
 - 41 % kaikista vastaajista koki resurssit täysin/jokseenkin riittävinä ja 43 % jokseenkin/täysin riittämättöminä
 - Riittävimmitksi resurssit koettiin 20 001- 50 000 as. kaupungeissa
 - Vähiten riittäviksi resurssit koettiin alle 10 000 as. kunnissa

Poimintoja keskeisistä tuloksista 2/3

- **Lähes puolet vastaajista näki, että kotoutumisen edistämisen vastuunjako ei ole selkeä kunnan ja hyvinvointialueen välillä (47 % vastaajista)**
 - Selkeimmäksi vastuunjako koettiin 50 001 – 100 000 as. kaupungeissa (88 % piti vastuunjakoa selkeänä)
 - Selkeimmäksi vastuunjako koettiin kyselyssä Keski-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Kainuun sekä Keski-Uusimaan alueiden kunnissa
 - Vähiten selkeäksi vastuunjako koettiin alle 10 000 as. kunnissa
- **Noin puolet (49 %) vastaajista koki, että heidän kunnassa on täysi valmius käynnistää roolien mukainen toiminta kotoutumisen edistämisessä.**
 - Kolmasosa (35 %) vastaajilta koki, että heidän kunnassa ei ole täyttä valmiutta roolin mukaisen toiminnan käynnistämiseksi.
 - Suurin valmius koettiin olevan yli 50 000 as. kaupungeissa
 - Vähäisintä valmiutta koettiin 10 001 – 20 000 as. kaupungeissa
- **Kotoutumisen yhteyshenkilö oli nimetty 72 % kyselyyn vastanneista kunnista**
 - 23 % vastanneista kunnista yhteyshenkilöä ei ollut nimetty
 - Yhteyshenkilö oli nimetty lähes kaikissa (89 %) yli 20 001 asukkaan kaupungeissa

Tuloksiin liittyviä huomioita

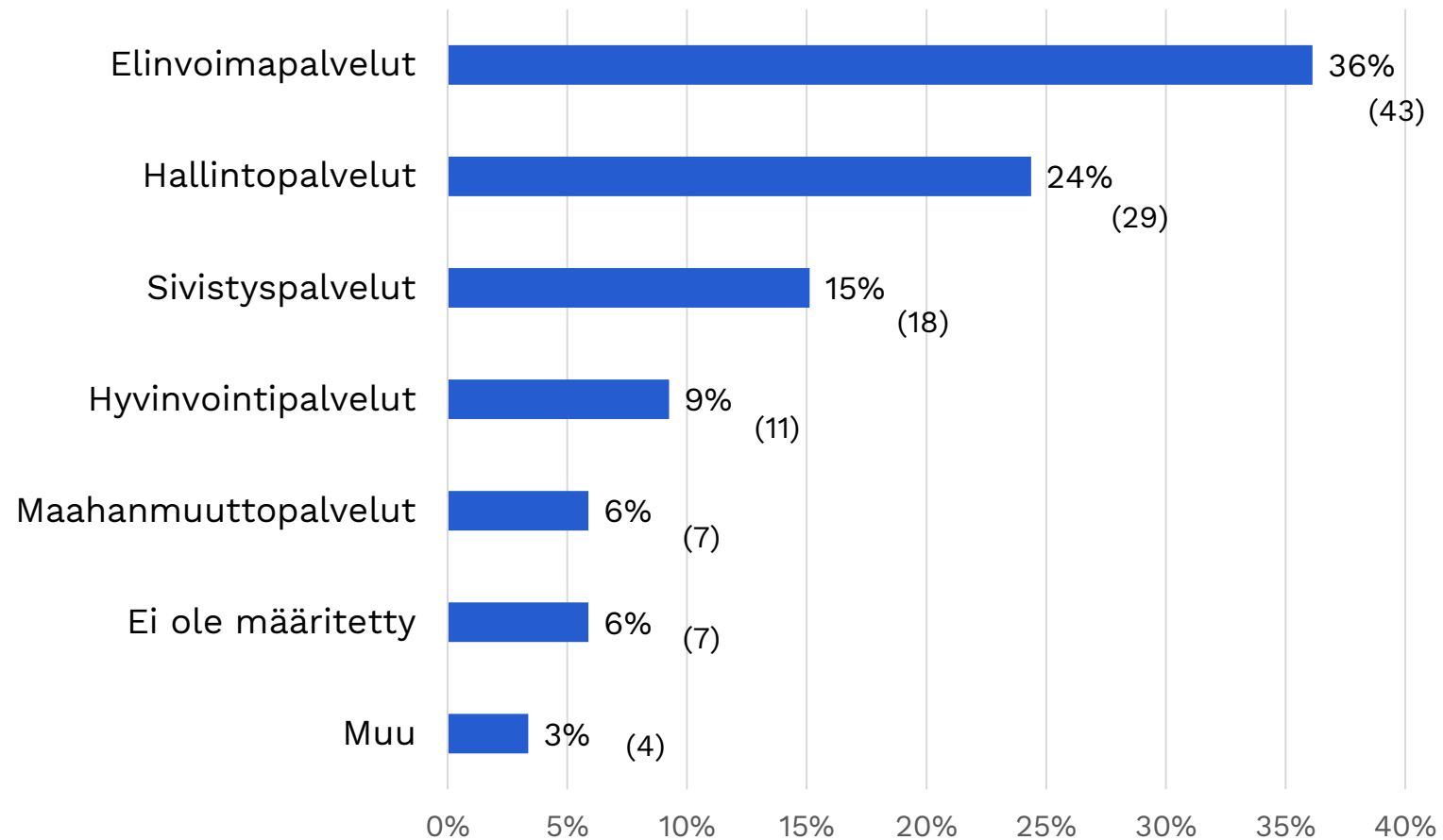
- Kyselyn tulokset kuvaavat tilannetta kotoutumisen yhdyspinnoilla joulukuussa 2022-tammikuussa 2023. Yhdyspintoihin liittyvä valmistelu oli kyselyn tekohetkellä alkuvaiheessa ja hyvinvointialueet olivat juuri aloittamassa/aloittaneet toimintansa. Kotoutumiseen liittyvä työ sekä kuntien ja hyvinvointialueiden kotoutumista koskeva yhteistyö on voinut edetä kevään 2023 aikana eri osa-alueilla.
- Kyselyyn vastaajia pyydettiin arvioimaan tilannetta vuoden 2023 alussa. Kyselyyn vastasivat ainoastaan kunnat.
- Vastaajien näkemyksiin vaikuttavat kuntakoko ja alue, myös maahanmuuttaja- ja kotoutuja-asiakkaiden määrä alueella.
- Kyselyn yhteydessä nousi esille myös hyviä käytänteitä liittyen kunnan ja hyvinvointialueen väliseen yhteistyöhön

Kunnan resurssit kotoutumisen edistämisessä vuoden 2023 alussa

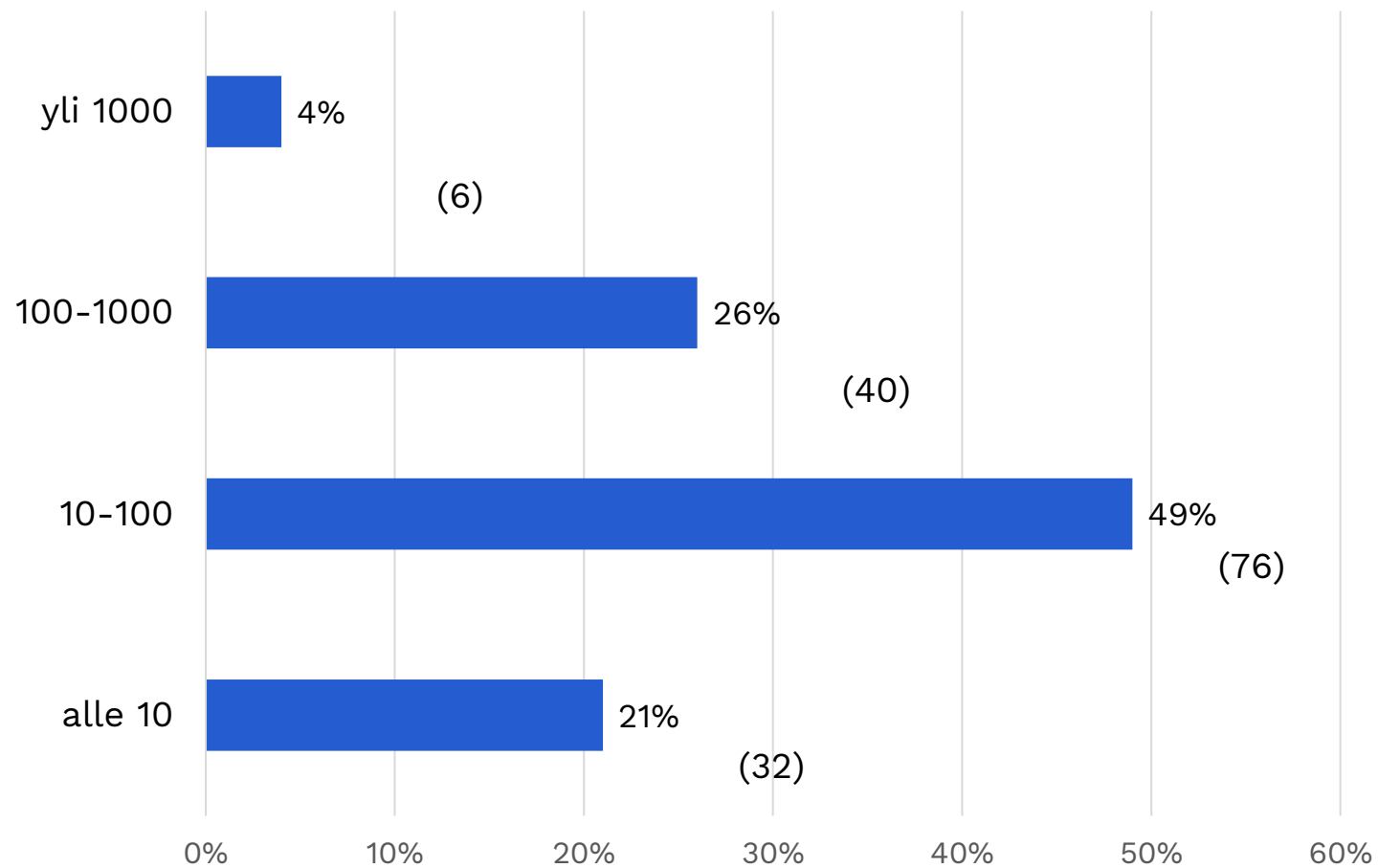
Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Kotoutumisen resurssien sijoittuminen kuntaorganisaatioissa

Suluissa vastausten lukumäärä. (N=119)

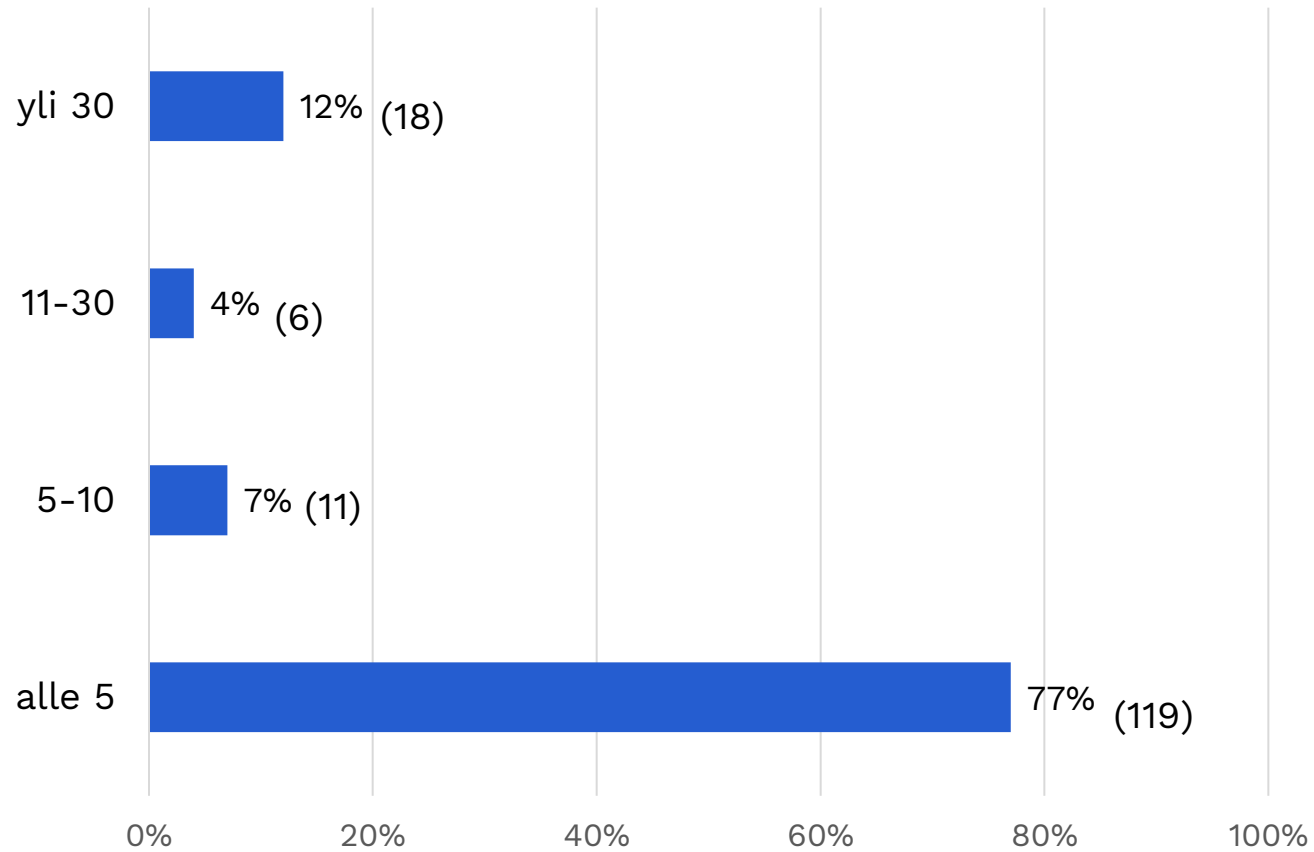
Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023: Kotoutumisen asiakasmäärä vuodessa kunnassanne?

¹² Sulussa vastausten lukumäärä. (N=154)

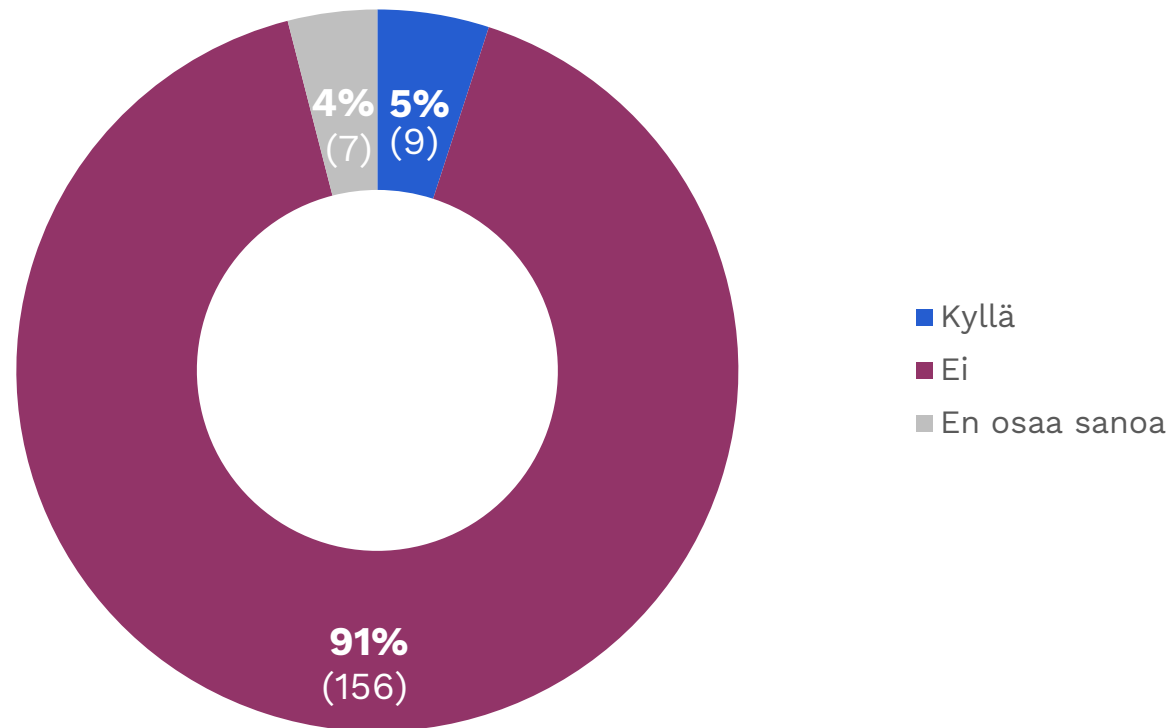
Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Kotoutumisen edistämistyötä tekevän henkilöstön määrä kunnassanne?

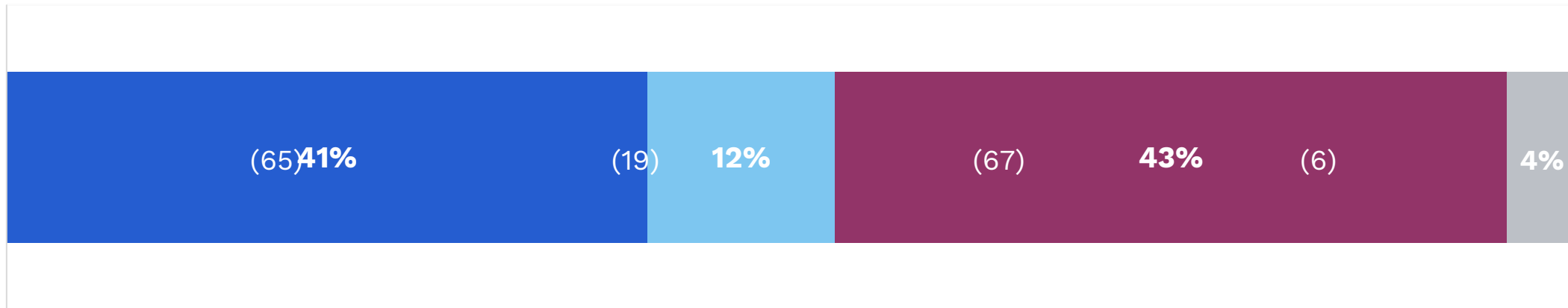
Suluissa vastausten lukumäärä. (N=154)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:
Onko kunnassanne alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten perheryhmäkoti?

Suluissa vastausten lukumäärä. (N=172)

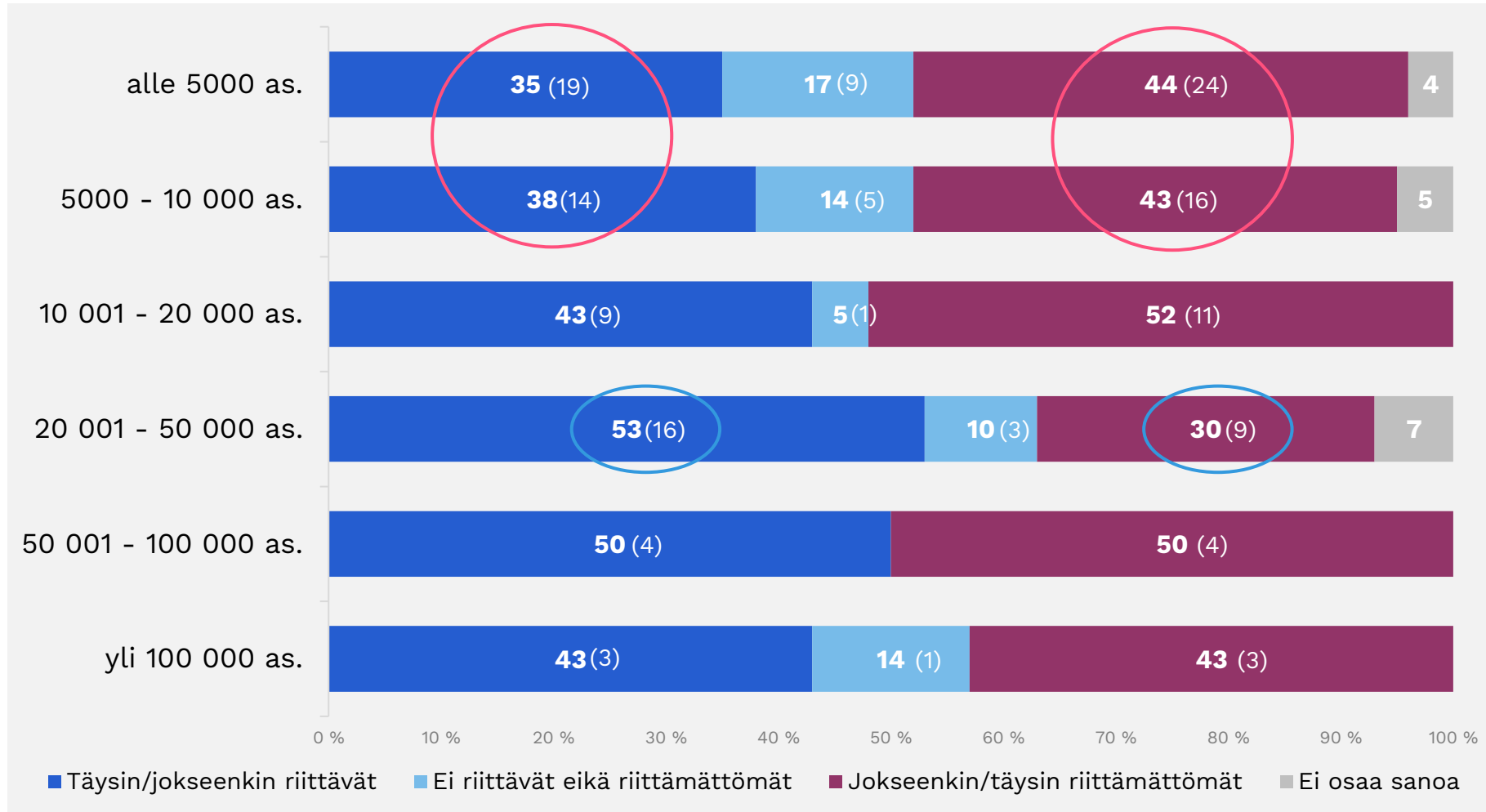
Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023: Miten riittävänä pidätte kotoutumisen edistämisen resursseja kunnassanne?

Suluissa vastausten lukumäärä. (N=157)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Miten riittävänä pidätte kotoutumisen edistämisen resursseja kunnassanne?

Riittävimmiä resurssit koettiin 20 001 – 50 000 as. kaupungeissa (53 % koki täysin/jokseenkin riittäviksi ja 30 % jokseenkin/täysin riittämättömiksi)

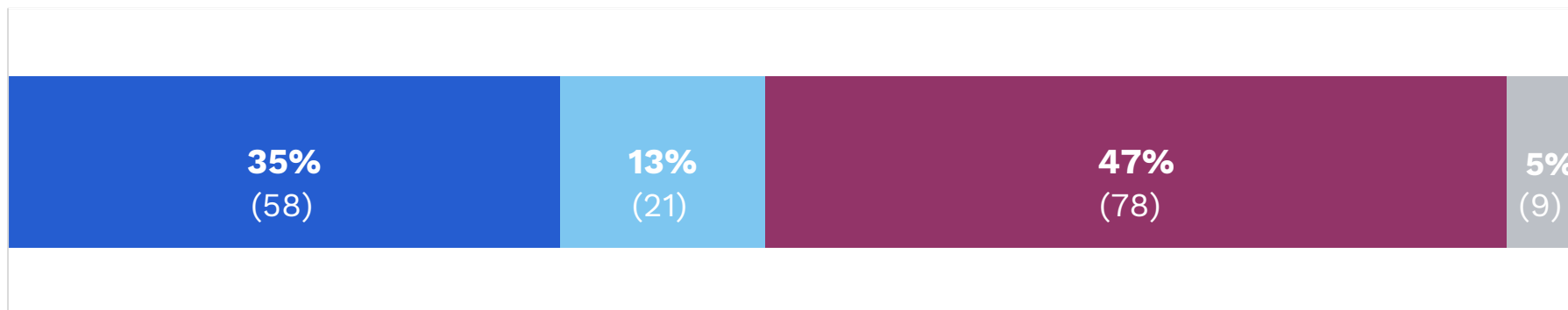
Vähiten riittäviksi resurssit koettiin alle 10 000 as. kunnissa (36 % koki täysin/jokseenkin riittäviksi ja 44 % koki jokseenkin/täysin riittämättömiksi)

Roolit ja vastuut kotoutumisen edistämisessä vuoden 2023 alusta

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023

Vastuunjako kunnan ja hyvinvointialueen välillä on kotoutumisen edistämisessä selkeä

■ Täysin/jokseenkin samaa mieltä ■ Ei samaa eikä eri mieltä ■ Jokseenkin/täysin eri mieltä ■ En osaa sanoa

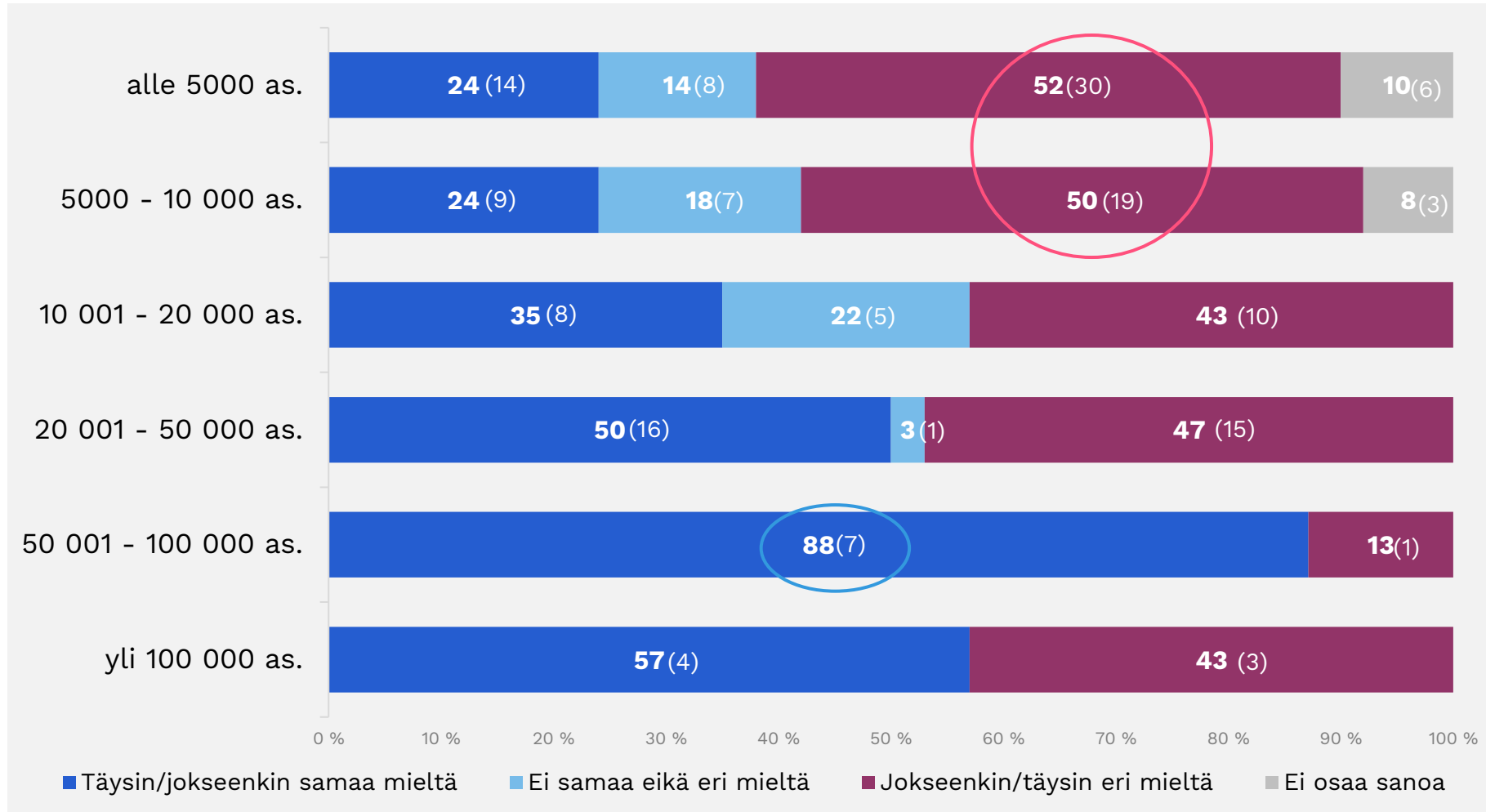
Lähes puolet vastaajista eivät pitäneet kotoutumisen vastuunjakoa selkeänä

- 47 % eri mieltä
- 35 % samaa mieltä

% vastanneista. Suluissa vastausten lukumäärä. (N=166)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Vastuunjako kunnan ja hyvinvointialueen välillä on kotoutumisen edistämisessä selkeä

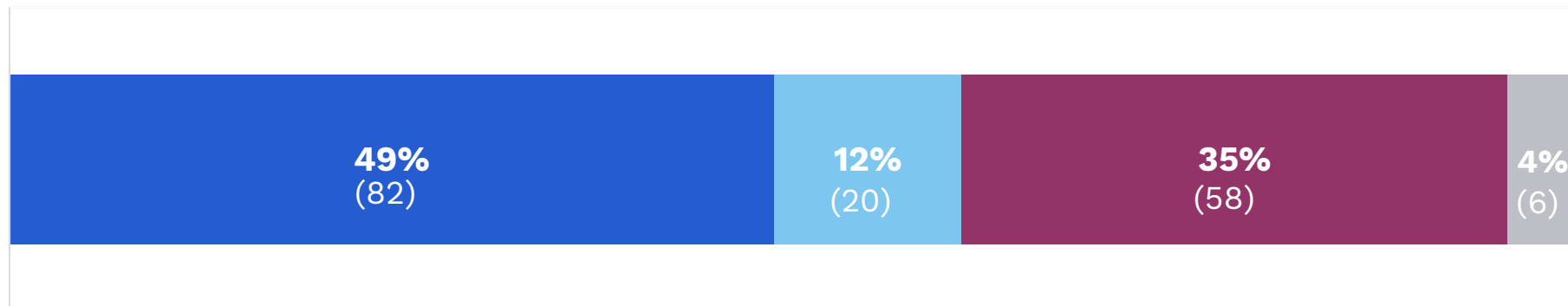

Pienemmissä kuntakokoluokissa vastuunjako koettiin vähiten selkeäksi

- **Selkeimmäksi** vastuunjako koettiin 50 001 – 100 000 as. kaupungeissa (88 % samaa mieltä)
- **Vähiten** selkeäksi vastuunjako koettiin alle 10 000 as. kunnissa (51 % eri mieltä)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023: Kunnassamme on täysi valmius käynnistää roolien mukainen toiminta kotoutumisen edistämiseksi

■ Täysin/jokseenkin samaa mieltä ■ Ei samaa eikä eri mieltä ■ Jokseenkin/täysin eri mieltä ■ En osaa sanoa

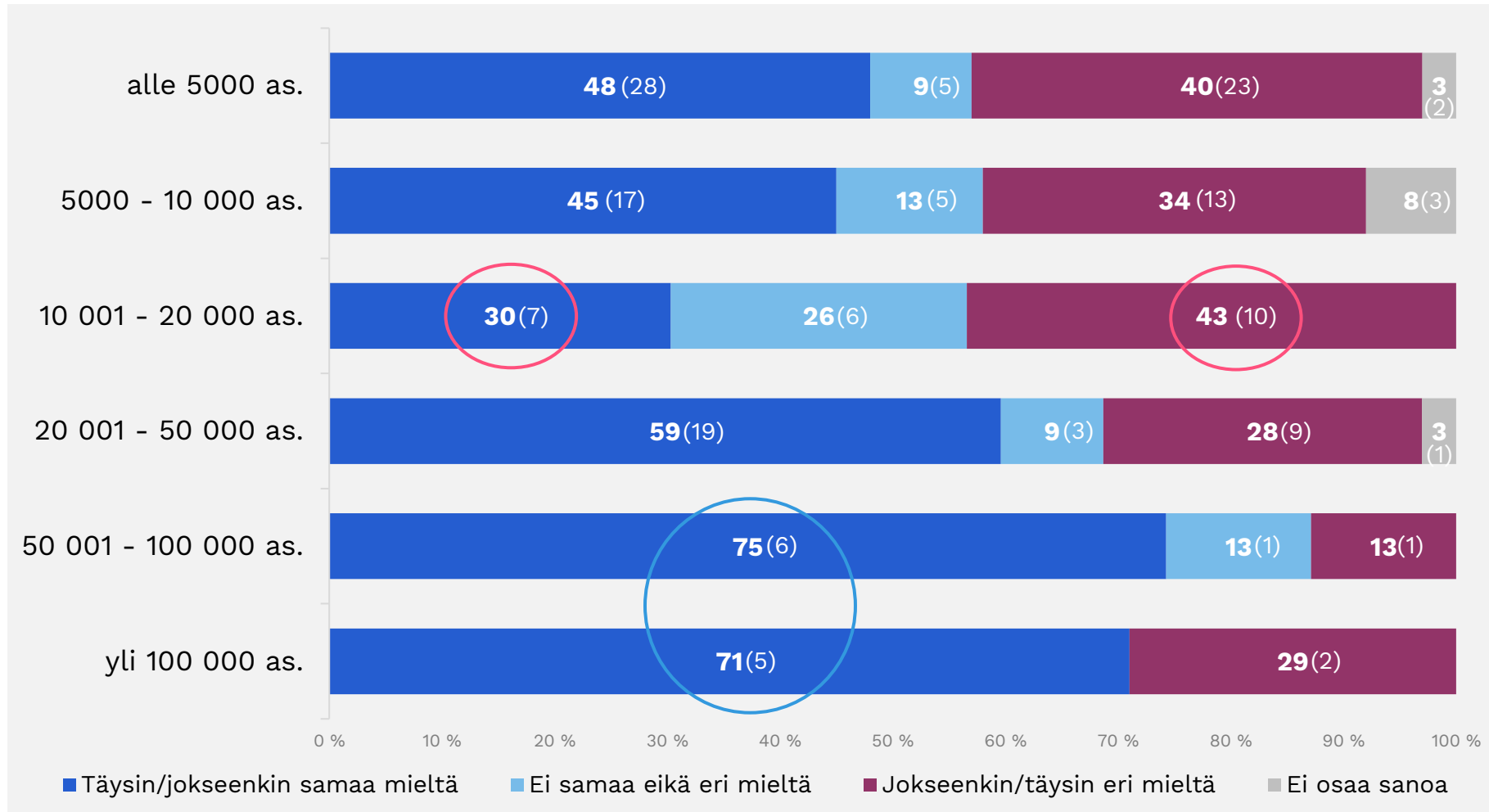
Lähes puolet vastaajista koki, että heillä oli täysi valmius käynnistää roolien mukainen toiminta

- 49 % täysin/jokseenkin samaa mieltä
- 35 % jokseenkin/täysin eri mieltä

% vastanneista. Suluissa vastausten lukumäärä. (N=166)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Kunnassamme on täysi valmius käynnistää roolien mukainen toiminta kotoutumisen edistämiseksi

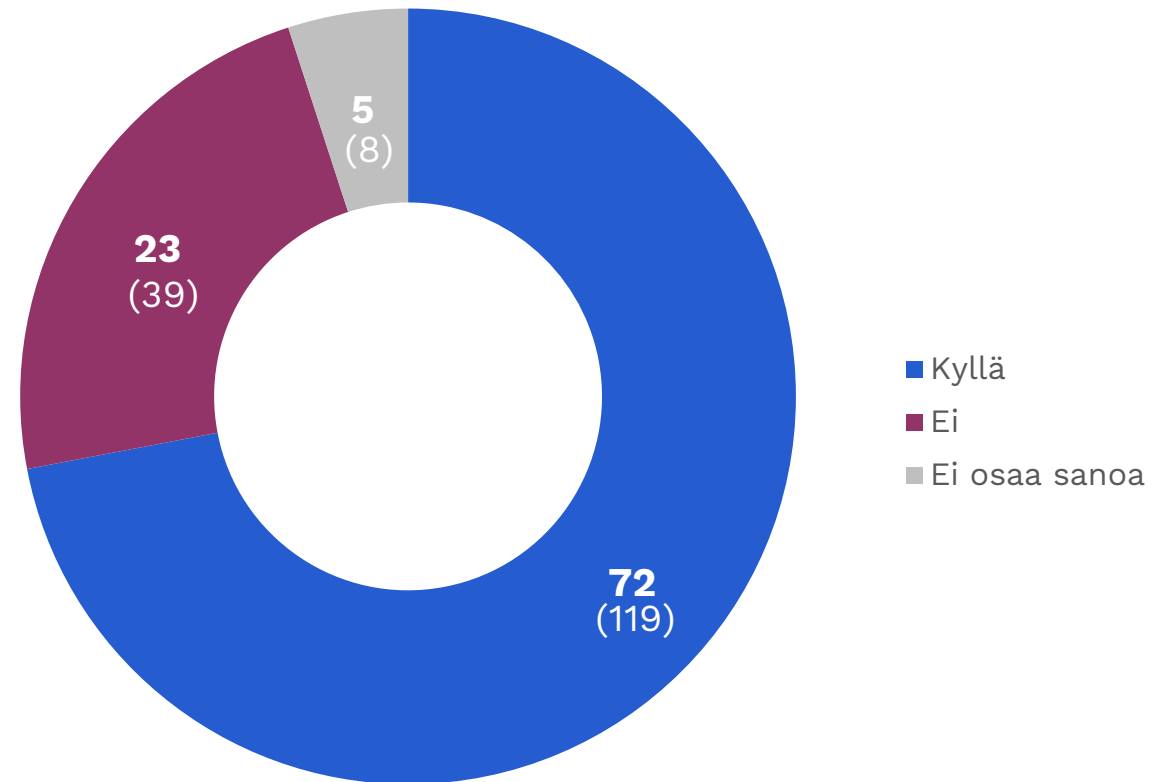

Suurimmissa kuntakokoluokissa koettiin parempi valmius käynnistää roolien mukainen toiminta

- **Suurin valmius** yli 50 000 as. kaupungeissa (73 % samaa mieltä)
- **Vähäisintä** valmiutta koettiin 10 001 – 20 000 as. kaupungeissa (30 % samaa mieltä, 43 % eri mieltä)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

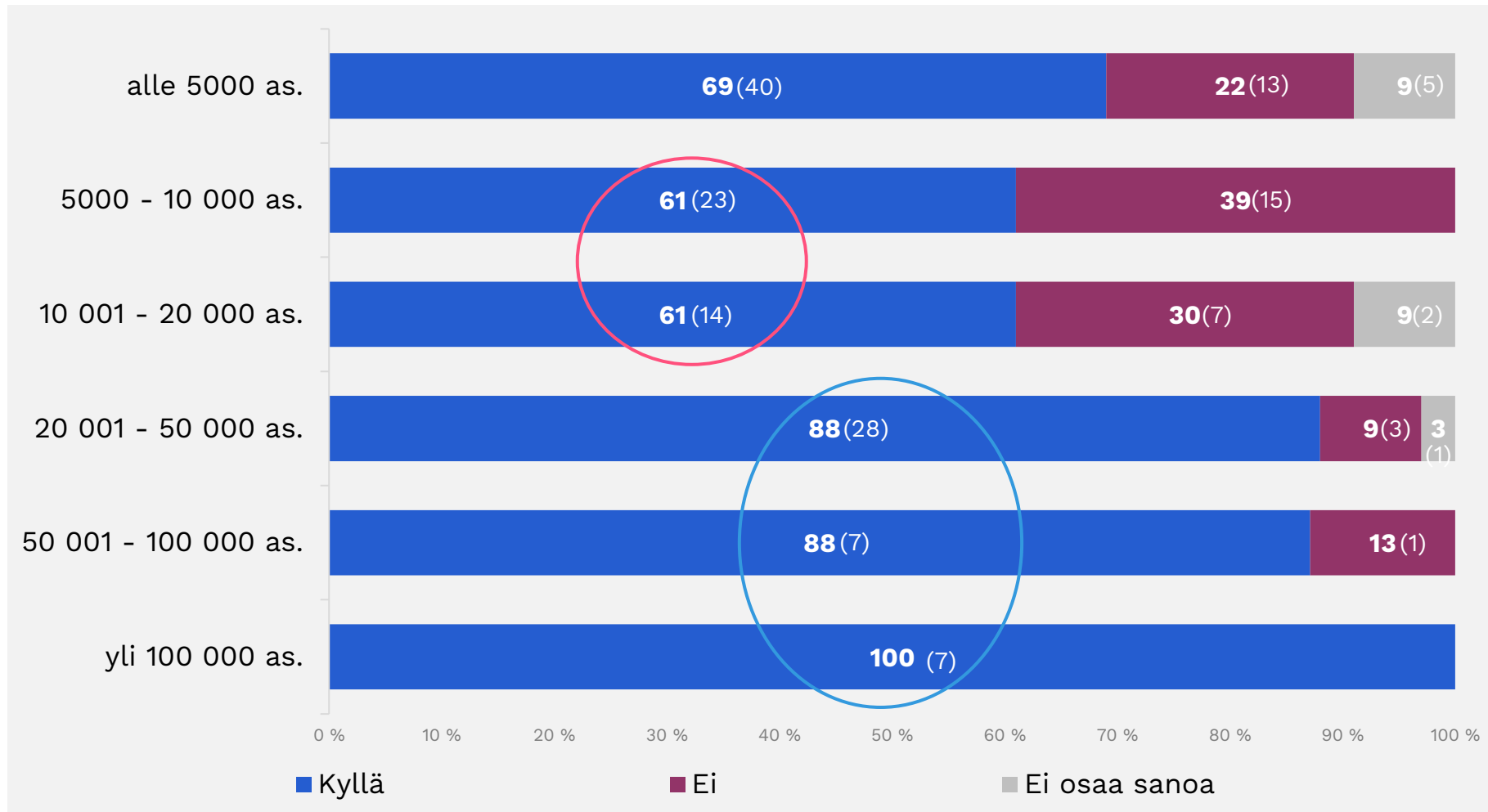
Kotoutumisen yhteyshenkilöt on nimetty

Lähes joka neljännellä (23 %) vastaajista ei ollut kotoutumisen edistämisen yhteyshenkilöä nimetty.

% vastanneista. Suluissa vastausten lukumäärä. (N=166)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023: Kotoutumisen yhteyshenkilöt on nimetty

Suurimmissa kuntakokoluokissa yhteyshenkilöt oli todennäköisemmin nimetty

- **Suurin** todennäköisyys oli yli 20 001 – as. kaupungeissa (89 %)
- **Vähiten** yhteyshenkilöitä oli nimetty 5000 – 20 000 as. kunnissa/kaupungeissa (61 %)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Roolit ja vastuut kotoutumisen edistämisessä: nostoja vapaista kommentteista

Aiemmat ratkaisut heijastuvat roolien selkeyteen myös tässä tilanteessa.

Esimerkiksi kuntayhtymissä jo toimiva roolitus, jota ei tässä tilanteessa ole juurikaan muutettu.

Roolijako kunnan ja hyvinvointialueen välillä on vielä kesken.

Viestintä rooleista ja tehtävistä on ollut osin ristiriitaista.

Hyvinvointialueella vastuuhenkilöitä ei ole vielä ollut / kunnalla tiedossa.

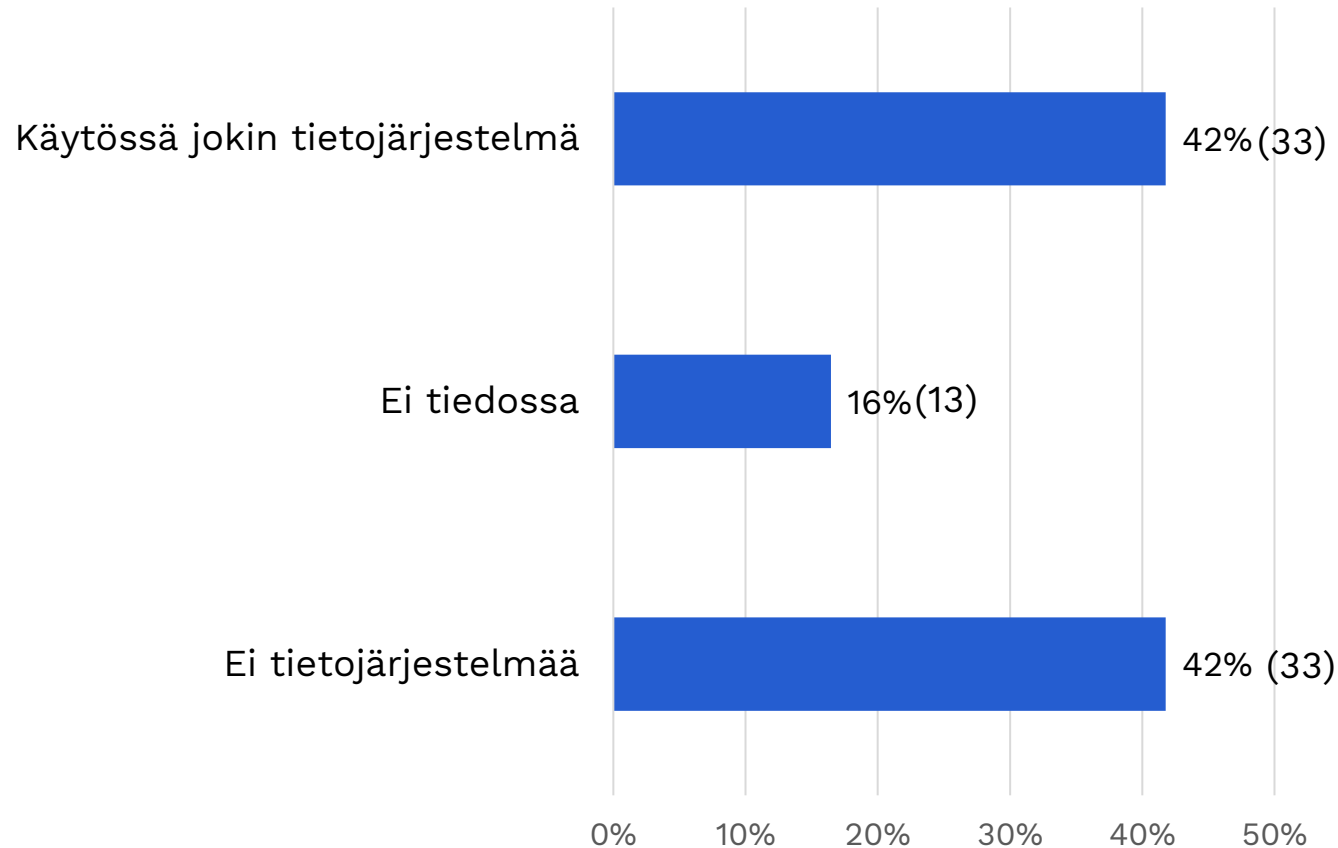
Joissakin pienemmissä kunnissa huolta osaamisesta kunnan puolella, kun substanssiosaajat ovat siirtyneet hyvinvointialueelle

Samat henkilöt toimivat useissa rooleissa.

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Mikä tietojärjestelmä on käytössä kotoutumisen asiakastyössä vuosina 2023 ja 2024 (ennen KotoDigiä)?

Suluissa vastausten lukumäärä. (N=79)

Käytössä 18 eri tietojärjestelmää

- Esim. D365 Dynamics CRM, Abilita, Walmu, Sofia, ProConsona, Maire, Forekoto, UMA)

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023:

Hyviä käytäntöjä yhdyspintatyöhön kotoutumisen edistämisessä

Säännölliset palaverit kunnan ja hyvinvointialueen välillä (viikoittain, kuukausittain, 4-6 krt vuodessa) eri kokoonpanoja, tiedon jakaminen ja yhteinen suunnittelu

Asiakastyö työparityöskentelynä kunnan kotoutumisohjaajan ja hva:n sosiaalityöntekijän/-ohjaajan kesken, yhdessä tehdyt alkukartoitukset ja kotoutumissuunnitelmat

Tiivis yhteistyö asiakasprosessin alusta asti, toimiva asiakasohjaus, nimetyt yhteyshenkilöt (myös terveydenhuollossa), suorat kontaktitiedot, yhteiset toimitilat

Koko perheen kotoutumissuunnitelmalle yhteinen sapluuna, itse järjestetty kielikoulutus, hyvinvointia arkeen –sivusto elintapaohjaukseen

Tietoa kuntakyselyyn vastanneista

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023

Tietoa vastanneista kuntakokoluokittain

Kuntakokoluokka	Vastanneet yht., lkm	Vastanneiden edustamat kunnat, lkm	Vastauksi a/kunta keskim.	% kokoluokan kunnista
alle 5000 as. (N=123)	60	58	1	46
5 000 - 10 000 as. (N=73)	39	34	1,1	47
10 001 - 20 000 as. (N=41)	23	22	1	54
20 001 - 50 000 as. (N=35)	33	30	1,1	91
50 001 - 100 000 as. (N=12)	9	7	1,3	58
yli 100 000 as. (N=9)	8	6	1,3	67
Manner-Suomen kunnat yht. (N=293)	172	157	1,1	54 %

Kaikkiaan 172 vastausta yhteensä 157 kunnasta.

- Keskimäärin 1,1 vastausta per kunta
- 136 kunnasta ei yhtään vastausta
- 143 kunnasta yksi vastaus

Kotoutumisen edistämisen kysely 1/2023

Kyselyyn vastanneet luokiteltuna tehtävän mukaan

Vastaajat tehtävän mukaan	Vastanneet yht., lkm	% vastanneista
Johtajat	62	36
Päälliköt	31	18
Koordinaattorit	53	31
Muut	26	15
Vastanneet yht.	172	100 %

Hyviä yhteistyökäytänteitä hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyössä

Haastattelujen koonti

Yhteistyökäytännöt hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyössä

- Alueellisia yhteistyökäytännöitä selvitettiin haastatteleamalla valittujen alueiden edustajia. Alueet valittiin kunnille tehdyn Kotoutumisen kyselyn (1/2023) perusteella, eli mukaan otettiin alueita, joissa kotoutumisen yhteistyö näyttäytyi hyvin edenneenä.
- Tavoitteena oli tunnistaa yhdyspintatyön hyviä yhteistyökäytäntöjä liittyen
 - Yhdyspintatyön rakenteet ja palaverikäytännöt
 - Roolit, vastuut ja tehtävänjako yhdyspinnalla
 - Käytännön työn prosessit ja asiakastyön käytännöt
 - Resurssien käyttö
- Haastatteluissa oli mukana kolmesta hyvinvointialueiden sekä kolmesta kuntien edustajaa
- Mukana haastatteluissa oli Etelä-Savon, Pirkanmaan, Pohjois-Savon, Keski-Uusimaan ja Kymenlaakson alueiden edustajia

1. Säännölliset tapaamiset ja yhteistyöfoorumit

- **Hyvinvointialueen ja kunnan väliset säännölliset palaverit**
 - Tapaamisten agenda sovittava selkeästi etukäteen
 - Säännölliset tapaamiset sovitetaan kuntakohtaisesti, kunnan koon mukaan
 - **Viikoittaiset asiakastyön tiimit**, joissa sovitaan työnjaosta
 - Käydään yhteisten asiakkaiden asiakastilanteita läpi. Mitä asiakkaan elämässä ja palveluissa on tapahtumassa, mitä palveluita tarvitaan ja kuka tekee mitäkin?
 - Konsultaatiota molemmin puolin
 - Hyvinvointialueen työntekijät jalkautuvat kuntien asiakastyön tiimeihin
- Hyvänä pidetään myös ELY-keskuksen vetämää alueellista yhteistyöfoorumia
- Hyvän palaverikäytännön malli kuvattu seuraavalla sivulla

Joustavat
toimintamallit,
yhteistyö on
saumatonta

Yhteisten
palaveri-
käytäntöjen
selkeys

Malli hyvästä palaverikäytännöstä

TYÖKOKOUS

Kokoontuu kerran kuukaudessa

- Osallistujina kunnan kotoutumisen työntekijät ja hyvinvointialueen sosiaalityön ammattilaiset
- Käydään läpi käytännön asioita
- Puhutaan asiakkuuksista
- Sovitaan toimintamallia ja yhteistyömallia
- Sovitaan yhteisistä kirjauskäytännöistä ja tiedon kulusta

LAAJEMPI TYÖKOKOUS

Kokoontuu joka toinen kuukausi

- Osallistujina hyvinvointialueen ja kunnan johtoa
- Luonteeltaan virallisempi kokous.
- Tarkastellaan ylemmällä tasolla tilannetta
- Mitä tarvitsee hioa ja mihin kiinnittää huomiota?
- Sovitaan pelisääntöjä

Lisäksi arjen asiakastyön tiimipalaverit esim. viikoittain

2. Selkeät roolit ja vastuut

- **Kuntien yhteyshenkilöt sovittu ja tieto selkeästi yhdyspintoimijoiden saatavilla**
 - Monella alueella samat ihmiset toimineet aiemmin yhdessä ja ovat ennestään tuttuja
 - Sekaannusta voi tulla jos yksittäiset henkilöt toimivat useissa rooleissa
- **Hyvinvointialueiden yhteyshenkilöt kuntien suuntaan nimetty**
- Tarvitaan **jatkuvaa keskustelua siitä mikä on sosiaalityötä ja mikä on kunnan työtä** kotoutumisen edistämisessä
- Maahanmuuttokoordinaattoreiden rooli selkeyttää työnjakoa
- Terveyspalveluresursseja ollaan varaamassa kotoutumisen asiakkaille (terveyspalvelutiimi)
- Kunnan kotoutumispalveluissa nimetty työvalmentaja tukena koulutuksen ja työllistymisen kysymyksissä

Tieto
yhteyshenkilöistä
jaettu
molemmiin
puolin

Jatkuvaa
keskustelua
roolituksesta
ja tehtävistä

3. Yhteisen kehittämisen käytännöt

- Toimintamallien kehityksessä kunnat ja hyvinvointialue mukana mahdollisimman varhain
- Avoimen viestinnän ja yhteistyön varmistaminen organisaatioiden välillä
 - **Varhainen tiedon jako arjen työssä**, jotta pystytään asiakaskohtaiseen ennaltaehkäisevään toimintaan
- Prosessikuvauksissa avattu **koko palveluketju yli yhdyspinnan**
 - Prosessikuvaukset avoimesti kaikkien saatavilla
- **Yhteiset koulutus- ja kehittämispäivät**
 - Kehittävät mm. luottamusta ja yhteisymmärrystä organisaatioiden välillä

Toimintamallien yhdessä kehittäminen

Aito yhdessä tekeminen ja vuoropuhelu arjessa

4. Sujuvat asiakastyön käytännöt

- **Työtä tehdään arjessa parityönä rinnakkain**
- Aktiivinen vuoropuhelu hyvinvointialueen ja kunnan yhteisten asiakkuuksien ja niihin liittyvien tehtävien selkeyttämiseksi
 - **Joustava työnjako tilannekohtaisesti**
- Keskeisimmät prosessit on kuvattu
 - Esim. kotouttava sosiaalityö ja sosiaaliohjaus sekä kiintiöpakolaisen, turvapaikanhakijan, perheiden hoitoon pääsy
- **Kunnissa matalan kynnyksen neuvontapisteet**
 - Esim. maahanmuuttajien ohjaus ja neuvonta Moona Kouvolassa, Magee – maahanmuuttajien geneerinen ohjaus ja neuvonta Etelä-Savossa sekä monikielinen neuvonta Mainio Pirkanmaalla
- Sosiaalityöntekijöiden päivystysvastaanotot säilyneet myös hyvinvointialue-mallissa
- Malli alkukartoitusta täydentävästä palvelutarpeen arviosta kuvattu seuraavalla sivulla

Digitaalisilla
ratkaisulla
vaikuttavuutta ja
ketteryyttä
asiakastyöhön

Malli alkukartoitusta täydentävästä palvelutarpeen arvioinnista

ALKUKARTOITUS

Maahanmuuttaneen alkukartoitus

- Osallistujina **kunnan kotoutumisen työntekijä** ja **hyvinvointialueen sosiaalityön ammattilainen**
- **Sovitaan yhdessä tarvitaanko sosiaalityötä vai ei?**
- Alkukartoituksessa ei välttämättä tule kaikki sosiaalityön tuen tarpeet esille
- Sovitaan aika tuplatsekkaukseen

TUPLATSEKKAUS

Muutama kuukausi alkukartoituksesta

- Osallistujina **kunnan kotoutumisen työntekijä** ja **hyvinvointialueen sosiaalityön ammattilainen**
- Aika tuplatsekkaukseen sovittu jo alkukartoituksessa
- **Löytyisikö sittenkin tuen tarpeita, johon tarvitaan sosiaalityön tukea?**

Selvityksen toteutus

- Tämä julkaisu on tuotettu osana Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintojen muutostukiprojektia, jota rahoittaa Kuntaliitto, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil ja Sosiaali- ja terveysministeriö
- Selvityksen on toteuttanut Tamora Oy:n työryhmä Kirsi Parviainen, Saara Utti, Merja Lamponen ja Sampo Könönen yhteistyössä Kuntaliiton ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvilin asiantuntijoiden kanssa
- Selvitystä varten tehtyyn valtakunnalliseen kyselyyn vastasi 157 eri kuntaa 19:sta eri hyvinvointialueelta
- Selvitykseen haastateltiin kotoutumisen edistämisen asiantuntijoita viideltä alueelta: Etelä-Savosta, Pirkanmaalta, Pohjois-Savosta, Keski-Uusimaasta ja Kymenlaaksosta

Lisätietoja:

Liisa Jurmu, 050 479 6835, liisa.jurmu@kuntaliitto.fi

Oscar Ohlis, 050 409 6010, oscar.ohlis@kuntaliitto.fi

HYVIL

www.kuntaliitto.fi